

UJ KELET

ZSIDÓ-POLITIKAI-NAPILAP

Ami mindenkinek fontos

Szükségserűségekből husosodnak ki a közügyek, de rendszerint úgy, mint a hagyma. A belső tömörtség hiányzik és a különféle tendenciák egész levelláma takarja azt az egy érdeket, amiből kicsirázott. Egészen mindegy: gazdasági, vagy kulturális koncepció bontakozik-e ki az adott viszonyok kényszeréből, mi-helyt kibontakozott, kipattan a partikulárizmus is és ami csak egy szempontból való megítélést tűr meg, azt sokféle szempontból itéli meg a sokfelé huzó nyilvánosság. A templom, az iskola, a színház, de még a gyár és a műhely pontossága is a különböző rétegek politikai és gazdasági érettsége szerint nő meg, vagy zsugorodik össze, ha az építés, vagy a fejlesztés munkát és áldozatot követel. Az önzés, a nagyravágás, az óvatosság és az egyéni is kollektív szimpátiák egész raja turja ki magát a szívekben és nemzeti, vagy általános emberi megfontolások ürügye alatt feszoget kérdéseket, amik csak arra valók, hogy az akciót megállítsák.

Hát hiszen kevés olyan kérdés van, aminek az időszerűsége, a célszerűsége, a hasznosságát, az önzés, vagy a pártizmus el ne vitathassa. A kultúra, a vallás, még a gazdaság érdekei is, sohasem abszolúte általános érdekek, mert értékelésük az egyéni hajlamtól, a nemzeti hovatartozástól függ és nem a sajátmaguk lényegétől. A közélet egész komplexumában talán csak egy dolog van, ami mindenkire tartozik és mindenkinek fontos. A közegészség-ügyet értjük. Ha ez tökéletes, nem csak egy pártnak az, hanem valamennyinek. Ha egy párt azt mondja: több orvos kell és több kórház, senkise állíthatja, hogy nem kell, mert a maga életét és a maga egészségét rakja ki tétül a másik ellenében és ennyit kockáztatni mégse merhet.

A kórház-akció, amely annyi becsületet energiát mozgatót meg Kolozsváron, a közügyeknek abba a kategóriájába tartozik, amelyet nem fenyegethet opozíció. Ennek az éremnek csak az egyik oldalán van felírás, amit elolvasni érdemes. Ez a felírás azt mondja: építetek.

Minden megfontolást, amely ellenségesen a szándék elé ágaskodik, le kell nyomni, mert nincs értelme. A kórházra senkise mondhatja, hogy nem időszerű, mert a betegség és a halál mindig időszerű. Azt se lehet mondani, hogy várjunk még, amíg a gazdasági viszonyok megjavulnak; a halál-börzén most is csinálnak kötések és a beteg ember nem várhat, amíg a lei kurzusa megjavul. Azt se lehet mondani, hogy csinálja az állam, mert az állam akárhány kórházat építsen is, zsidó kórházat nem építhet és nekünk zsidó kórház kell.

Ezt a zsidó kórházat pedig az egész erdélyi zsidóságnak kell felépíteni. Ez nem felekezeti ügy, nem nemzeti, hanem zsidó-ügy. Minden zsidó, minden zsidó hitközség és minden zsidó egyesület. Azé, amely csak most mozdult meg az érdekeiben épügy, mint azé, aki már régen buzgókodk érte.

A mult mulasztásaiért nem teszünk szemrehányást senkinek sem. A régi viszonyok között a vidék zsidósága kifőzésből kosztolt. Nem alkotott, mert ez olcsóbb volt és kényelmesebb, mintha alkotott volna. Amire szüksége volt, azt készen kapta. Az új viszonyok között egzisztenciájának bázisa csak a magáról való gondoskodás lehet. Most muszáj alkotnia.

A kórházat olyan szempontokból muszáj felépíteni, amelyek a zsidóság tradíciós szellemében gyökereznek. Valamennyi nép között legelsőnek a zsidó nép intézményesítette a filantrópiát. A gemilasz cheszedek dogmatikus ereje van. A betegápolás és a halállal szemben

tartozó kegyelet kinőtt az ösztönös jótékonyág keretéből és beleforrt a törvénybe. A chevra kadisa nem esetleges alakulás, hanem olyan, amelyet kodifikált törvények kényszerítettek ki a zsidó hitközségekből. Anol zsidók hitközségeibe tömörülnek, ott kötelesek chevra kadisákat létesíteni, mert a betegápolást és a halottak ellátását intézményesen kell biztosítani. A zsidó kórház ügye tehát nem csak a civilizáció ügye, hanem a vallás is, minden felekezete, akár áll a zsidó nemzeti alapon, akár nem.

Nem kell bizonyítani, hogy a kórház csak nyilvános jellegű országos kórház lehet. Ilyennek akarják és helyes, hogy így akarják. Az a politikai súlytöbblet, amelyet Kolozsvár nyert az új alakulásban, több munkára kötelez itt mindenkit és nagyobb koncepciókat követel. Ebből aztán az is következik, hogy belső szervezete is olyan legyen, amely elbirhat ilyen nagy alkotást.

A zsidó kórház megépítésére alakult kórház-egyesület az ország szelég nyujtsa ki a gerincét. Nem lehet az amolyan lokális alakulás és nem támaszkodhatik az ugynevezett magán-jótékonyásra csupán. Az egyesület gerincvázát magukból a hitközségekből és chevra kadisákból kell kiépíteni. Főleg a chevra kadisákból, amelyek betegápolással külön-külön is foglalkoznak. Természetes, hogy a privát adakozásra is kell számítani és lehet is, mert kell lenni Erdélyben sok olyan zsidónak, aki érzi, hogy nem közönséges vagyona, nem közönséges áldozásra kötelezi és csak várja a méltó alkalmat, hogy követhesse a nagy filantrópok példaadását, bárha azokat kincses Kolozsváron és Erdélyben is a nemzsidók között kell keresni. Hiszen a kórház mindenkinek fontos és a gazdagnak, aki jobban félti az egészségét, fontosabb a jól megszervezett közegészségügy, még mint a szegénynek is.

Fontos tanácskozások Párisban és Londonban

Jegyzékváltás London és Páris között — Anglia a szankciók felfüggesztését kéri — A főtanács programja

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Páris, aug. 2. A brit kormánynak a legutóbbi francia jegyzékre adott válasza Párisba érkezett. A válaszjegyzéket *Hardinge* párisi brit követ adta át *Briandnak*. A jegyzék hangja igen előzékeny, de ez nem jelenti azt, hogy Anglia elfogadta a francia álláspontot. Anglia most is ridegen ragaszkodik ahhoz, hogy a főtanács összeülése előtt a Felsősziléziába való csapatállításhoz nem járul hozzá. Délután minisztertanács volt, amelyen *Briand* közölte a kormány tagjaival *Hardinge* nagykövettel folytatott megbeszélését.

Londonban az angol kormány sűrűn tart minisztertanácsot, amelynek tárgya

a felsősziléziai probléma és a főtanács programjának egyéb pontjai.

Tegnap délelőtt *Lloyd George* elnöklésével a kabinet összes tagjai minisztertanácsra gyűltek össze. Jelenvolt *Balfour* is, aki Angliát a főtanácsban képviselni fogja és a dominiumok miniszterelnöke. *Lord Curzon* számolt be a londoni francia nagykövettel folytatott tanácskozásairól. Délután *lord Curzon* a külügy-minisztériumban volt minisztertanács. Ezen szövegezték meg azt a jegyzéket, amelyet Párisba küldöttek.

Az Elysee-palotában megtartott minisztertanácsban *Briand* francia miniszterelnök ismertette a külpolitikai helyzetet és

összefoglalta a kormány álláspontját.

Erről a minisztertanácsról hivatalosan ezt közölték: A francia kormány kívánatosnak tartja,

Japan tárgyal Kinával

Páris, aug. 2. (Damian) A „Temps” Otahanak, a pekingi japán követnek nyilatkozatát közli, aki kijelentette, hogy Japan nem akar beavatkozni Kina belügyeibe, csak a Santung fölötti protektorátus kérdésében akar vele dűlőre jutni. Az erre vonatkozó tárgyalások már meg is kezdődtek.

Kettészakadt Inkuletz pártja

Bukarest, aug. 3. Az Inkuletz vezetése alatt álló bezarabiai csoport a parlamentből való kivonulásuk alkalmával kettészakadt. Vol

hogy az ellentétet Franciaország és Anglia között megszüntesse. Mivel a főtanács ülésének napjában, a szakértők összejövételében meg- egyeztek, egyedül a csapatszállítások kérdése van függőben. Nem lehetetlen, hogy ebben a kérdésben is találni lehet majd megoldást. A megoldás az lenne: Anglia járuljon hozzá Franciaországnak ahhoz a lépéséhez, hogy Berlin engedje át a Felsősziléziának szant csapatokat. Ha ez a lépés megtörtént, megszünt minden ellentét a szövetségesek között. A főtanácsban, bárki képviselje is Angliát,

Anglia kéri fogja a Németország ellen életbeírtetett szankciók felfüggesztését,

mert ezek egyrészt veszedelmesek, másrészt jogtalanok attól a perctől kezdve, amióta Németország elegettesz kötelezettségeinek. Ez a kérdés belekapcsolódik magába a felsősziléziai problémába. A „Petit Journal” jelentése szerint *Lerond* tábornok, a felsősziléziai szövetségközi bizottság elnöke Párisba érkezett. A tábornok közölte a sajtó képviselőivel, hogy a felsősziléziai kérdésben teljes az egyetértés.

A lakosság higgadtan várja a főtanács döntését.

A francia kormány hétfőn este átnyujtotta az angol, olasz, amerikai, belga és japán kormányoknak a főtanács augusztus 8-iki ülésére szóló meghívót. A tanácskozás tárgya a következő: 1. A Felsősziléziába küldendő erő- sítések ügye, kapcsolatban a sziléziai problémának végleges megoldásával. 2. A keleti kérdés. 3. A háborus bűnösök megbüntetése. 4. Az éhező Oroszország felségítése.

tak ugyanis olyanok, akik nem jó szemmel nézték Inkuletznek a liberálisokkal szemben való magatartását és ez a csoport Mihalaché- hoz csatlakozott. Már az a tény, hogy Inkuletz magára maradt, arra enged következtetni, hogy a liberálisokkal folytatott tárgyalások felbesza- kadt.

Zavarok Portugáliában

London, augusztus 2. (Damian) Portugáliából újabb válság hírei érkeznek. Szombaton hajnalban a lisszaboni helyőrség megszállotta a város főbb pontjait.

A belzi rebbet kiutasították Munkácsról

Alaptalan vádak az agg tudós ellen — Memorandum Masaryk elnökhez

— Az Uj Kelet tudósaitól —

Ungvár, aug. 2. Még a háboru első éveiben, amikor a cári seregek betörték Lengyelországba, Belzről sokadmagával elmenekült Rokeach nagybíró chaszidrabbi is, egyébként a hitközség főbírája. Csatlódjait, kevés ingóságát magával hozta a felvidékre és több városban próbált letelepedni. A menekülők akkoriban nagyszámu csoportokban rohanták meg a frontmögötti városokat és csak sok heti bolyongás után talált Rokeach Munkácsra hajlékot. Közben az oroszok megszállták a várost, amelyet előzőleg össze-vissza löttek és a rabbi házá is a föld színéhez hasonlóvá tették. Temploma, beth-hamidra a lángok martalékává lett. A pap a békekötés után sem mehetett vissza, mert a lerombolt városban nem talált volna hajlékot. A monarchia idejében a munkácsi zsidóknak sikerült a betvenéves szentéletű ember számára tartózkodási engedélyt szerezni, amelyet esetről-esetre meghosszabbítottak.

Az ősz pap-nagy népszerűségeket örvendett Munkácsra és a környékén. A hívők boldogok voltak, ha egy szombatot vagy ünnepnapot házában tölthettek, vele együtt imádkozhattak, ha tőle vehették az áldás kenyérfalat. Akinek ügyes-bajos dolga volt, hozzá fordult jótanácsért, vigasztért, igen sok esetben segítségért is, mert az öreg pap szívesen segítette azokat, akik nagy szorultságban voltak s akik érdemesnek mutatkoztak arra, hogy megossza velük jövedelmét.

Harc a két rebbe hívei között

Munkács azonban nem szűkösödött rabbi híján. A község főbírája, Spira maga is chaszid nevelésű ember, régi rebbe-család sarja, aki szintén nagy népszerűségeket örvend. A két rabbi hívei között lassanként ellentétek merültek fel, amelyek idővel kifeleződtek és a munkácsi zsidók között szakadást idéztek fel.

Most már nem elvi harcról volt szó, hanem a lét vagy nem lét kérdéséről. A munkácsiak, akik Spira rabbihoz vonzódtak, követelték a belzi rebbe eltávolítását. A rebbe és hívei hiába érveltek azzal, hogy a pap földönfutóvá lesz, ha el kell hagynia a várost, mert otthona ma is még romhalmaz, a szélsőséges ellenfelek hajthatatlanok voltak.

A bazini zsidók

(Jegyzetek Biró Lajos regényéhez.)

Írta: Sas László

Leborítom az utolsó lapját is, amelyen néhány komor és egyszerű szó lezárja a nagy zsidó tragédiát. Elemezni és bontogatni igyekszem magamra azt a főrő és izgalmas hangulatot, azt a nyomasztó, nyugtalanító fájdalmat, amely erőszakos bilincsekkel köt le a könyv melle. Érzem, hogy az írói hatáson túl a történetek fájdalmas igazságai, népi sorsunk égető multját tárják fel: halálos szennvedések igazságtalan érzésvilágát, amelyben szohorszerűen rögződik meg a bazini zsidók tragédiája. Ebben a csodálatos rohanású történetben, amely egy maroknyi zsidó kinjait és fanatizmusát írja le, mintegy elő dobogó szív, — szinte hallom zakatolását, — benne lüktet Biró Lajos felébredő, nemcs zsidósága. Nem tudok megszabadulni tőle: a költői szépség, a drámai erő, a regény megkonstruálásának, felépítésének nagyszerűsége mellett engem első sorban Biró Lajosnak zsidó ébredése ragad magával.

Aki figyelő szemmel olvas, aki a történetek tivilárában el tud jutni azokig a mélységig, amelyekből, az alkotó erő, az író teremtmény fantáziájá felel, az Biró Lajos írásában, azokban az írásokban is, amelyeknek tartalmi részük nincs vonatkozásban a zsidósággal, — mint ahogy az eddigi írásaiban nem meríték bele zsidó-problémába, — minden Biró alkotásban

— A községnek csak egy papja lehet — mondották — két pap tönkreteszi a zsidó egységet. A vendéglátásból elég volt; boldogítson Rokeach rabbi egy másik várost.

Hitközségi üléseken, egyleti tereferéken, mindenütt erről beszéltek, a két rabbi hívei nem egyszer tettelegességgel is kifejezték pártállásukat. Végre a munkácsiak egyik csoportja csunya eszközökkel folyamodott. A hatóságokkal való összeköttetésük révén az ungvári kormányzóságot rábírták, hogy Rokeach belzi főbírbírt lehetetlen vádak alapján mint alkalmatlan idegent nemcsak Munkácsról, hanem Ruszinszko egész területéről kiutasítsák.

Tiltakozás a kiutasítás ellen

Ezt nem akarta elérni az ellenpárt zöme, hiszen az ő céljuk az volt, hogy Rokeach csak is Munkácsról távozzon és lehetőleg olyan városba telepedjen le, ahol nincs másik rabbi. A kormányzóság eljárása a két tábor kibékítette egymással és egységes fellépésre készítette. Nyomban gyűlést hívtak egybe, amelyen hangosan tiltakoztak a kiutasítás ellen azzal érvelve, hogy Ruszinszkoiban más felekezetek idegen papjai háborítatlanul, nyíltan politizálnak, a hatóságok kiutasításukra nem is gondolnak s ugyanakkor a csöndesen szemlélődő belzi rabbit földönfutóvá teszik.

A hitközségi tagok a vezetőségtől követelték, hogy másnapra tiltakozó népgyűlést hívjon össze a belzi főrabbi kiutasítása tárgyában. A hitközség vezetősége erre tizenöttagú bizottságot választott, amely egyrészt előkészíti a népgyűlést, másrészt memorandumot készít, amelyet Masaryk köztársasági elnökhez fognak feltejeszteni.

A memorandumot alá fogják írni az összes ruszinszko-i hitközségek, amelyek kérik fogják az igazságtalan kiutasítás hatályon kívül helyezését. Az emlékiratot monstreklődöttség nyújtja át. A memorandum hangsúlyozni fogja, hogy a kiutasított belzi főrabbi politikával sohasem foglalkozott, noha tekintélyével és befolyásával a zsidó tömegekre nagy hatással lehetett volna. A menedékkéret nyújtó állam kötelessége sohasem akart beavatkozni.

Aláírják a jugoszláv-csehszlovák katonai konvenciót

Leibach, augusztus 2. (Damian) Bojovics vajda és Valatovics vezérkari ezredes Prágába utazott, hogy aláírja azt a konvenciót, amely Csehország és Jugoszlávia között létrejött.

megtalálja a fantáziának azokat a színeit, olyan melaságokat, olyan forróságokat, amelyek eredete zsidó. Minden írásában, — ha rejtve is, — benne lappang a zsidó szív, a zsidó kedély és a megacélosodott zsidó fájdalom.

2.

„A bazini zsidók” izgalmas meglepetés volt mindenki számára, aki aggodalommal figyelt, hogy zsidó író mint vegyül bele más népek kulturájába, hogy minden probléma, probléma számára, csupán a zsidó-probléma nem. Biró Lajos a maga írói meglátásait, gondolatait, elképzeléseit és témáit emberi életéből merítte, amelyek közé nem vont határokat. Az ő alakjai emberek, a minden-ember, problémái emberi és társadalmi problémák. És ime: ez a Biró Lajos, aki bizonyosan magyar írónak tartotta magát: mindig, egyszerre elérkezik odáig, hogy valami belső kéyszer, — amely erős és ellenállhatatlan, — írói elgondolását, meglátását új, eddigi még nemjárt utra teríti. Mi ment végbe, — milyen viharok, milyen felismerések, — Biró Lajos belső életében, hogy eljutott a következő élethez?

Rövid futó beszámolóra emlékezem vis za. Éppen két éve volt, forró nyári esőben, mely az éjszakába nyúlt. A belzi Ring idéges lánynál, — Biró Lajos irodalmi teréről beszélt. Alig húszonnyór órája érkezett meg a kommunista Budapesti, magam Stájezól jöttem. Így akadtunk össze egy hosszú év után.

Biró Lajos, aki el évekig egy új, műhelyében dolgoztam, csodálatos éleslátással olyan

Olaszország polgárháborúban

— Az Uj Kelet tudósaitól —

Róma, augusztus 2. Az olasz politika elé nagy problémák merednek, melyek gyors, azonnali megoldást követelnek. Ezenkívül van egy olyan probléma, amely mindennél fontosabb és sürgősebb. Ez a közread helyreállítása. Két párt naponta zavarja meg az ország nyugalmát. E két csoport a fascista és a kommunista, akik fegyveresen támadják egymást.

Érdemesnek látszik a helyszínen tanulmányozni. Van-e polgárháboru vagy nincs? A vizsgálat befejeztével nyugodtan mondhatjuk, hogy igen. Kétségtelen, hogy kissé különös megnyilatkozásu. Azok, akik a polgárháboru csak mindent elsöprő alakjában tudják elképzelni, amely kataklizmatként rendíti meg a szocialis élet alapjait, mely romokat halmoz fel és amelynek utját vérfolyamok jelzik, azok ezt a polgárháborut észre se veszik. De a forradalomnak ez a formája hozzá tartozik az olasz tradícióhoz: abból az időből, mikor minden állam, minden köztársaság két pártra szakadt, fehérekre-feketekre, Gueltokra, Gibalínokra és örökösen a levadabb gyűlöletben éltek.

Az egész királyság minden tartományában előforduló számos, vagy szörvályos forradalmi epizódokban nemcsak a két párt harcossai vesznek részt, hanem szellemileg, reménnyel és a szenvedéllyel az egész nemzet szól bele a küzdelembe. Lehetetlen olyan olasz embert találni, aki szívével nem tartozna a küzdő pártok valamelyikéhez.

A pártok a városok nagy utcáin és a vidék országutjain marakodnak, revolverlívásokkal üldözik egymást erdőkon-mezőkon kérésztül, verekednek a politikai csoportosulásoknál, marcangolják egymást, nyilvános vagy magángyűléseket és a legszenvedélyesebb hírlapi polemikákkal mennek egymásnak. Egyik le akarja rombolni, a másik fenn akarja tartani az ország politikai berendezését.

A fascisták szerint a mai állapotokért a Nitti-kormány a felelős, mely a monarchia utolsó kormányának tekintette magát, mely amnesztia adott a szökevényeknek és a forradalmároknak. E politikai reakciójüket szűltek meg a fascisták és szűltek meg a fascizmus.

Családi életetek bensőségét és melegét fokozzátok, ha gyermekeitek jövőjét megalapozó Tarbutaak adományoztok ünnepeiteik alkalmával.

jövendölést mondott, amely abban a pillanatban elsurrant úgy n mellettem, amelynek igazi, mely lényegére csak később, nem is olya sokára ébredtem rá. Akkor még kommunizmus volt Magyarországon, de az antiszemitizmus már felütötte a fejét, fenyegető daccal ígérte azokat a förtelmesen bünnős idöket, amelyek alig néhány hét múlva bekövetkeztek Magyarországon.

— Magyarországon a liberáliszmus lagymatag védelme alatt a zsidóság lényeges emberi szabadságokhoz jutott. A most következő idök olyan fölélmates antiszemitizmust fognak hozni, amelyen még nem volt Magyarországon.

Csak egy pillanatig éreztem ezeknek a szavaiknak a súlyát. Mert igenis az a lagymatag liberáliszmus, amelyben Magyarországon éitünk, főleg az intellektuális osztályon ellelejtette zsidóvolunkat és pázsitot emelt a lelki és kulturális asszimiláció felé. Ez a mélygyökerü meglátás ezért surrant el észrevétlen.

Azután irodalmi terveiről beszélt. A zanjongó bbesi éjszakában — csodálatos finomságúak voltak lágy, szinte érzéshatón meleg szavai.

— A zsidó-problémával foglalkozom. Nem most először érzem a kényszerűségeket, hogy a zsidó-problémát tanulmányozzam. A kényszerűség azonban most ellenállhatatlan. Minden más munkám előtt egy nagy tanulmányt fogok írni a zsidó-problémáról.

Még ez sen lepett meg. A liberáliszmus utolsó hullámverésain már felmerült ez a kérdés. Ágoston Peter meglátta elfogult munkáját a zsidókról, a „Huszadik Század” vitát indi-

Prónay alezredes ultimátuma Rakovszky elnökhöz

Rakovszky bejelentette mentelmi jogának megsértését — Bethlen a nemzet szuverenitásának megsértését látja a levélben

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Budapest, augusztus 3. Prónay Pál különírói alezredes ugylászik a maga személyét is szentnek és sérthetetlennek akarja deklaráltatni azért a parlament történetében példátlanul álló hangu levelet intézett Rakovszky Istvánhoz, aki elnöki minőségében Prónay személyét is be engedte vonni a vitába. A levél nyomán a magyar nemzetgyűlésen Rakovszky bejelentette mentelmi jogának megsértését. Felolvassa Prónay Pál alezredes hozzá intézett levelét, amelyben a legutóbbi nemzetgyűlési eredményekre utalva a következőket írja:

Prónay levele

„Elbujnak rejtekeikből a konjunkturák hiénái, akik hazafias politika ürügyével támadják a nemzeti hadsereg ama csapatátétét, amely legönzetlenebbül első volt abban, hogy a régi rendet helyreállítsák. A Prónay-zászlóalj azok támadják, akik hállára vannak kötelezve. Nagyméltóságod egyszer sem tett eleget hazafias kötelességének (Nagy zaj), hogy elnöki székből vétőt mondjon e rágalmak ellen, amelyekkel azelőtt mások, jelenleg Beniczky igyekszik keresztény mivoltát bebizonyítani. Sőt ellenkezőleg, elnök ur ilyenkor kéjelgett.“ (Felkiáltások: Hallatlan!) Szilágyi Lajos közbeszó: Ez az egész nemzetgyűlés meggyalázása.

Rakovszky tovább olvassa a levelet: „Nem szándéksom egy pártatlan érzesű házelnök kötelességeit felsorolni (Nagy zaj), hanem a következőket akarom tudomására hozni.

Beniczky burkoltan meggyanusított engem elszámolatlan pénzekkel, a melyek nyugtája nála van. Meggyanusított egy állítólagosan keresztény irányzatú miniszter üldöztetésével. Meggyanusítja a zászlóaljat. Ugy állítja be a nemzeti hadsereget, Héjjas Ivánt és Francia Kiss Mihály tiszthelyettes, mint rablógyilkosokat. Nem türhetem, (Nagy zaj) és nem türheti a zászlóalj, (Felkiáltások: „Hadüzenet!“) hogy egy képviselő ilyen súlyos rágalmakat szórjon ellene, amely köztisztviselők örvend a keresztény világban.

Ugy Héjjas, valamint Francia Kiss önzetlen hazafiak. Amit tettek, a hazáért és nemzetért tették. Ujjukhoz piszok nem tapad.

Nem hiszem, hogy akár Rakovszky, akár a Beniczky-család ne tudna mutatni ilyen ha-

tott körülötte. Benne volt a levegőben, sulyossá tette az atmoszférát: zsidók és nem zsidók érezték, tudták, hogy ez probléma, amely kábult álmából egyszer fel fog ébredni.

Biró Lajos, aki a politikai és társadalmi tagozódásban a radikálisokhoz tartozott, aki féltettel mindig a szocialdemokrácia felé hajlott, aki írásában mély társadalmi gondolatokba merült, nem hunyhatott szemt eunek a felébredt, kiáltó emberi problémának se. De akkor még távolról nézte a zsidó-kérdést, mint az ember a más emberek ügyét, mint az író az írói feladat hideg komplexumát. Figyelő szem volt csupán, távoli kéz, mely idegen ütőer verését figyeli. Az író, aki közel áll a konzultáló orvoshoz volt ő, az író, az orvos, aki emberi részvétellel figyeli a maga betegét, de nem szenvedő, velevérgődő szülő, aki a beteg minden kínját, minden sóhaját érzi. Távolról nézte ezt a kérdést, az író érdeklődésével. Azóta azonban vele is megtörtént, mint annyi sokkal, akiket elaltatott a liberálisizmus, hogy felébredt a liberálisizmus elkábító álmából, hogy egyszerre ráeszmél zsidóságára, mert ököllel verték magyarországi testvéreibe ezt a felismerést. Az a Biró Lajos, aki „A bazini zsidók“-at írta, már nemcsak kezével fogta a zsidóság ütőerét, egész testével, egész velevérgődő szívvel borult arra a szenvedő tömegre, amelyből ő is származik.

Már akkor mondta, hogy nemcsak tanulmányt, regényt is fog írni a zsidó kérdéstről. Történelmi korrendben először tanulmányt, azután regényt. Így is történt: a tanul-

zafiakat, mert különben nem sülyedhettek volna az utódok annyira, hogy az egyik rágalmaz, a másik helyesel. (Oriási zaj.) Beniczky megkapja a zászlóalj ultimátumát a sértésekért. A házelnök hasson oda, hogy a zászlóaljat kövessék meg a Ház előtt, mert különben gondolkodóba esik, hogy az elnök urat nem a csehek küldték-e a megszállott területről.“ (Nagy zaj és felháborodás a Ház minden oldalán.)

Bethlen megtorlást ígér.

Rakovszky: Ime a levél. Meggyőződésem, hogy a Háztól és kormánytól elégtételt kapok. Nekem a nemzetgyűlés a bírám. Prónay elég vakmerő a házelnököt utasítani arra, hogyan lépjen föl egy képviselővel szemben, aki szólásszabadságával élt a Házban. Meg vagyok győződve, hogy ez a terror nem fog célt érni. (Zajos éljenzés.)

Bethlen miniszterelnök a mentelmi ügy lefolyásához nem akar hozzászólni, hanem a kormány nevében elvi kijelentést tesz. A nemzetgyűlés a nemzet szuverenitásának letéteményese. Feje a Ház elnöke. Aki tehát a Ház elnökét megfenyegeti vagy terrorizálni próbálja, s nemzet szuverenitását sértette meg.

Ezt feltétlenül meg kell torolni és a megtorlás nem maradhat el.

A határkiigazító bizottságok munkája

A magyar-csehszlovák határkiigazító bizottság most tartotta első ülését Brünnben. Az ülésen csehszlovák részről Roubik közmunikaügyi minisztériumi osztályfőnök, ennek helyettese: Durich, és Szlovenszko részéről Houdek volt közlekedési miniszter vett részt. A magyar megbízottakon kívül résztvettek a francia, olasz és japán biztosok is. A magyarok ismét a Millerand kísérő levelének ismét részére hivatkoztak és a határoknak az etnográfiai viszonyokhoz képest való kiigazítását követelték. A csehszlovákok visszautasították a követelést és utaltak Millerand levelének további részére, mely szerint a határ fővonala a trianoni békeszerződésben már meg van állapítva és változtatásokat csak tisztára lokális jellegű okok miatt szabad eszközölni, amiben csak gazdasági (főképen a közlekedési vonalakra vonatkozó) és semmiesetre sem etnográfiai szempontok lehetnek mértékadók. A határkiigazító bizottság legközelebbi ülése augusztus 15-én lesz magyar földön, valószínűleg Vácon.

mány előbb készült el, azután a regény. És ime: a regény már itt van előttünk, a tanulmány most indul egy bécsi magyar lapban. A regényben forró zsidó vallomások vannak, végig lüktet rajta a forró, éltető vér, a tanulmány, amelynek néhány fejezete ismeretes eddig, még tapogatózás, tele ingadozásokkal, bizonytalansággal, néhol tévedésekkel is. Nem lehet véleményt mondani egy írásról, amelyet még nem ismerünk teljes egészében, de meg lehet mondani, hogy amit eddig ismerünk, azon a bizonytalan kutató kezét érezzük.

A regényben is vannak még olyan tévedések, a felismerés olyan eltévelyedései, amelyek nélkül el sem képzelhető a távolba való eljutás. Épen ezek a drága zsidó hibák azok, amelyek mintegy reflektor belvilágítanak az írói szépségek alá és megmutatják a gondolat, az alkotó vajadás műhelyének titkait. Épen ezek az eltévelyedések, ezek a drága tévedések azok, amelyek az író agyának lüktetését mutatják meg. Tépeldést, keresést, az önmaga keresését és ezen keresztül egy zaklatott, idegenben élő fajnak az életét és jövőjét.

„A bazini zsidók“-at már nem a szemlélődő író írta, hanem az a zsidó író, aki a bazini zsidók tragédiájába a maga szenvedő zsidóságát is belevitte, aki a szívvel érezte meg a multat, amely könyvén átizzik a jelenbe.

(Folytatjuk.)

Az osztrák-magyar határkiigazító bizottság Steiermarkban tartotta alakuló gyűlését, Keresztessy ezredes magyar és Neugebauer miniszteri tanácsos osztrák delegátusvezetők jelenlétében. A bizottságban Anglia részéről Grawren ezredes, Franciaország részéről Jocar őrnagy, Olaszország képviselőjében Calma őrnagy és Japán megbízásából Jamagouci ezredes vesznek részt a munkálatok alatt.

Kolozsvár Aradról és Nagyváradról kap élelmiszereket

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Köztudomásu, hogy dr Meles Péter prefektus már régebben felszólította az aradi és nagyváradai üzletvezetőseket, engedjék meg két élelmiszer szállító kocsi hozzácsatolását az Arad—Kolozsvári és Nagyvárad—Kolozsvár vegyes vonatokhoz. Az élelmiszereknek tehervonaton való szállítása ugyanis a nagy hőség miatt lehetetlen, mert mind megromlanak, mielőtt Kolozsvárra érkeznének.

Kolozsvárnak Aradról és Nagyváradról való élelmezése azért vált szükségessé, mert amióta az ármaximalizációs rendelet megjelent a kolozsvári élelmiszerpiacról minden áru eltűnt. A hatóságok ugyan tervebe vették már a maximális árlista revízióját, mert főleg a zöldségek és tejtermékek árait igen alacsonyan állapították meg. A piaci árak maximalizálását azonban általánosagban fentartják és mert a termelők további ellentállása várható, a prefektus igen helyesen intézkedett Kolozsvár ellátására.

Aradról jelentik, hogy az ottani üzletvezetéség már mindent megtett, hogy a kertesüti kocsikat Kolozsvár rendelkezésére hozasssa.

Rendlet az őrszi fegyvergyakorlatokról

— Az Uj Kelet tudósítójától —

A Monitorul Oficial a hadügyminiszter alábbi rendelkezéseit közli:

Tekintettel arra, hogy a tartalékos tisztek egyrésze a háboru alatt hadifogságban volt, másik része pedig a pótkereteknél volt beosztva és ennél fogva katonai kiképzése hiányos, végül, minthogy az új esztől területek tartalékos tiszteinek a román vezényszavakat, katonai előírásokat és haremndort meg kell ismerniök, a hadügyminisztérium elrendel, hogy ez év őrszen kiképzési és fegyvergyakorlatokra kötelesek bevonulni az alábbiak:

A) Tartalékos tisztek századosig bezárólag, akik hadifogságban voltak: tartalékos tisztek rangfokozatra való tekintet nélkül, akik a pótkereteknél teljesítettek szolgálatot, emiatt katonai kiképzésükben elmaradtak és parancsnokságok, csapatstestek és intézetek mozgósítási ivein szerepelnek. Bevonulni tartoznak a gyakorlóságnál a hadtest kiképzési csoportoknál egysegesen augusztus 15-től szeptember 15-ig.

B) Lovasságnál, tüzérségnél és mérnöki csapatoknál a szebeni, rasnovi és bucaresti kiképzési csoportokhoz két részben kell bevonulni. Az első rész szeptember 15-től október 15-ig, a második csoport október 16-tól november 16-ig. Az összes többi tisztek a vezérkar rendelkezései alapján kötelesek bevonulni.

C) Az erdélyi tartalékosok 1918—1915. évi korosztályainak feleresze a VI és VII. hadtesthez és a Bukovinában az 57. gyaloghadosztályhoz három csoportban kötelesek bevonulni. Az első csoport szeptember 20-tól október 20-ig, a második október 21-től november 21-ig, a harmadik november 22-től december 22-ig.

D) Azok a VI. és VII. hadtest kötelekébe tartozó tartalékosok, akikre a nagyvezérkarnak 1920 október 28-án kiadott 208. számú, 1920 november 26-án kiadott 319. sz. és 1920 december 14-én kiadott 420. sz. rendelkezései vonatkoznak, két csoportban 15 naponként felváltva kötelesek bevonulni. És pedig: szeptember 16-tól szeptember 30-ig az első csoport, a második csoport pedig október 1-től október 15-ig.

A fegyvergyakorlat ideje alatt a tisztek és legénység ugyanazt a zsoldot és étkezést élvezi, mint az aktív tisztek és jelenleg szolgálatban levő legénység.

Négymillió paraszt vonul Moszkva felé

Az angol miniszterelnök az éhező Oroszországról — Az angol képviselők akciója — Kerenszky segélyt kér Angliától és Amerikától

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Berlin, aug. 2. A „Berliner Tageblatt” részletesen közli Lloyd Georgenak azt a beszédét, amelyet egy interpellációra mondott. Az alsóházban megkérdezték az angol miniszterelnöktől, hogy mit tett az angol kormány az éhínségben szenvedő Oroszország segítségére. Lloyd George válaszában ezeket mondotta:

— Eddig nem kaptam hivatalos jelentést az oroszországi éhínségről. Mindössze annyit tudok hivatalosan, amennyit a Krassin delegáció tagjai tegnap a külügyminisztériumban közöltek. Nagy gondot okoznak nekem is

az ezekről a gyászos viszonyokról érkező jelentések.

Viszont némileg megnyugtató az a hivatalos taviat, amely Moszkvából jött s amely közli, hogy a vész hírek túlzottak, mert egyes területeken volt e-ő és voltak olyan vidékek is, ahol az aratás igen jól végződött. Az angol kormány eddig hivatalos uton nem kapott felhívást arra, hogy segítsen Oroszországon.

Az angol alsóházban tegnap a képviselők összejövetelt tartottak, amelyen megbeszéltek azokat a módokat, ahogyan Anglia Oroszországon segíthetne. Az a vélemény alakult ki, hogy az éhségveszély csak egyes területeket sújtott, más területeken van elegendő gabona. A helyett, hogy

a három és fél millió tonna gabonát

szállítanak Oroszországba, amit az orosz kormány kér a világ népétől, az éhező területeket mezőgazdasági gépekkel, ruhákkal, cipővel és más szükségleti cikkel kellene ellátni, amit ki-cserélhetnek gabonára. A konzervatív angol sajtó tiltakozik a segélyakció ellen.

Moszkva ellen állítolag

négymillió paraszt masíroz.

Ez a tömeg az éhező területekről verődött

Bonyolódik a keleti krízis

Bekir Sami bej nyilatkozata — Perzsa szövetséget köt Angorával — Örményország háborúra készül

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Páris, aug. 2. Bekir Sami bej, az angorai kormány párisi meghatalmazottja, csatlakozott a hírekhez, hogy Angorában kormányválság tört ki. Ez a hír nem telet meg a valósággal. Mustafa pasa nem mondott le. Ezek a hírek csak arra alkalmasak, hogy a török egységet megbontsák. Bekir Sami bej elismerte, hogy a görög pillanatnyilag sikereket értek el, de hangsúlyozza, hogy a görög offenzíva már engedett erejéből és a vége felé tart.

A görög hadvezetőség Kutubiában haditanácsot tartott, amelyen elhatározták, hogy Angora felé folytatják a támadásokat. Görög csapatok elfoglalták Dorinea városát, amely Angorától körülbelül 250 kilométernyire fekszik. A görög hadvezetőség biztosra veszi, hogy minden ellentállás nélkül folytathatja előnyomulását és legalább száz kilométernyire könnyen megközelítheti Angorát.

Az angorai és a perzsa kormány lázas tárgyalásokat folytat. A tárgyalások célja, hogy a két állam között szövetséget teremtsenek. A szövetség első orban Görögország ellen irányul a, azok kivül a nyugati államok ellen is. A tárgyalásokon Szovjetországra delegált is részt vesz. Az angorai nemzetgyűlés egyenként ratifikálta a márciusban kötött török-orosz szerződést.

Afganisztán határán súlyos harcok törtek ki az angolok és az afgán felkelők között. Az afgánok megtámadták az angol helyőrséget, három angol tisztet és tizenhárom angol katonát megöltek. A keleti helyzetet nemcsak ez a helyi jelentőségű konfliktus komplikálja, súlyosra teszi az, hogy az örmény köztársaság is háborúra készül a keleti birókat visszazzerzésére. Ez pedig az angorai kormányt is fenyegető helyzetbe sodorja.

Össze, felvonulásuk alatt a járványok, különösen a kolera pusztítja soraikat. Amerre mennek, járványokban elhulltak tetemei maradnak utánuk. Rigába és Revalba érkező menekültek mondják, hogy az éhínség következtében a kormány helyzete rendkívül megrendült, a népbiztosok legutóbbi tanácskozásán Lenin iudítványozta, hogy

koalíciós kormányt alakítsanak,

amelyet azonban Trockij ellenzett. Trockij rámutatott arra, hogy Lenin békülékeny politikája nem használ semmit. Ukrajnából is lázadások hírei érkeznek. A parasztok fellázadtak a bolsevista uralom ellen.

Az „Excelsior”-ban Kerenszky Oroszország jelenlegi helyzetéről ír. Amerika és Anglia mentheti csak meg Oroszországot a teljes pusztulástól. Ez pedig nemcsak orosz érdek, hanem a világ érdeke is. Pavlov környékén szintén erősödött az ellenforradalom. A felkelőket a kommunista csapatok leverték. Moszkvából hasonló mozgalmakat jelentenek.

A segélyakcióban Csehszlovákia is részt akar venni.

Benes cseh külügyminiszter törvényjavaslatot terjesztett a minisztertanács elé, amelyben kéri, hogy abban a nemzetközi mozgalomban, amely Oroszország felsegítésére irányul, Csehszlovákia is részt vegyen. Gerhardt Hauptmann, a híres német író Mason amerikai újságíróhoz levelet intézett, amelyben kéri, hogy Amerikában agításon az éhező Oroszország érdekében.

A lengyel lapok ijedt hangon foglalkoznak az oroszországi kolerajárvánnyal. A lengyel sajtó attól tart, hogy a Keletoroszországból átmenevül orosz lakosság behurcolta az országba a járványt. A hatóságok a legszigorubb óvintézkedéseket léptették életbe.

Három új vasútvonal

Közvetlen összeköttetés Arad—Nagyvárad és Kolozsvár—Csernovic között

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Erdélynek Romániához való csatlakozása a vasúti hálózatban eléinte nagy zavarokat okozott, amelyeket, noha részben orvosoltak, teljesen nem tudtak megszüntetni. A trianoni békeszerződésben megállapított határok az egyik legfontosabb utvonalat, a nagyvárad—aradit közösen elmetstették és azóta ez a két város és vidéke csak fáradságos és költséges kerülővel tudott egymással érintkezni.

A CFR. vezérigazgatóságát már akkor foglalkoztatta az a terv, hogy Nagyváradot és Aradot Békéscsaba megkerülésével újból összeköti. Az erre vonatkozó munkatervek újabb teljeseen elkészültek. A nagyvárad—aradi vasútvonal Nagyszalontáról fog kiindulni és az arad—csanádi egyesült vasutat valamelyik vonalába bekapcsolódva éri el Aradot.

Ezenkívül még két fontos vasútpítési terv van készen. Az egyik a Szamosvölgyi vonal felhasználásával Kolozsvár és Csernovic között tenné intenzívebbé a forgalmat, a másik a székelyföldi városok egymással való vasúti összeköttetését javítaná meg.

A CFR. vezérigazgatósága előreláthatólag még a nyár folyamán kiadja a terveket a mérnököknek és az építésznek. A munkálatok így az ősz elején kezdődhetnek meg. Az új vasútvonalaktól Erdély forgalmának erős fellendülését várják.

Nézzetek ukrániai testvéreitek sorsát! Gondoljatok magatokra, gondoljatok gyermekeitekre! Hozzatok meg minden áldozatot akkor, amikor kéri, s nem akkor, amikor már esetleg késő lesz. Tegyétek magatokévé a Keren Hajjeszód ügyét!

PIS PUS

✧ *Ejnye, ejnye, hát illik? Azért a kis sztrájk-ért? Komoly embert nem hagyja el a nyugalma és nem esik mingyárt kétségbe. Ezek a betegek pedig, igen, azt olvasom az újságban, hogy örült nyugtalanság vett rajtuk erőt. De hát az isten szerelmére, miért ez izgalom! Ha a személyzet letette a vakolókánalat... nem, a kifejezés helytelen, a személyzet nem a vakolókánalat tette le, hanem a kánalat, amellyel az orvossgot adagolta és az evőkánalat, amivel a beteget etette. És ha azt akarom mondani, hogy a szerszámot tette le, így kell kifejezmem magamat: a zubbonyt. Nem a fehér munkazubbonyt, amit kénytelen volt viselni munkaközben, mert ez a szigorú kórházi szabály. Azt a másik zubbonyt, amit a szigorú szabály a betegre kényszerít. A kényszerzubbonyt. No igen, a szegény tébolyodottakról, szól a hír, rajtuk vett erőt az örült nyugtalanság, mert az ápolószemélyzet sztrájkbalépett. Alapjában nagyon embertelen eljárás ezektől a bécsi ápolóktól, hogy letessék a szerszámot, amikor enélkül szegény betegek mozdulni se tudnak. Igaz, hogy a szegény betegek megkevesebbé tudnak mozdulni, ha a személyzet nem teszi le, mert akkor rájuk kerül a zubbony, vagy ha nem a zubbony, a vizes lepedő, amellyel a vizgyógy törvényei sztrájkcsitják a nyugtalanságukat. És igaz az is, hogy a személyzetet is örült nyugtalanság vesz erőt, ha otthon az asszony meg a gyerek kényeret kér meg tejet s nem adhat, mert a fizetésből nem futja. Én értem ezeket az ápolókat: a betegen ígyis-ugyis örült nyugtalanság vesz erőt, vegyünk végre erőt a magunk nagy nyugtalanságán. De hogyan lehet erőt venni? Ahhoz jó pénz kell. A bécsi ápolóknak, szegény ördögöknek, ha győznek is a sztrájkban, bécsi koronákkal javítják meg a fizetésüket. Ennek a pénznek nincs tulságos megnyugtató ereje.*

*

✧ *Apropó, a bécsi pénz. Komoly zsidó hittudósok, valljuk be, kicsit epikureusok, azon vitákoztak, szabad-e az embernek osztrák koronát szombaton magánál tartania. A döntés: szabad, mert az osztrák korona nem pénz. A szigorubb telfogásnak azt mondják, az osztrák korona, ezt nem szabad szombaton hordani, ellenben szabad a lengyel márkát, mert az csakugyan nem pénz. A legszigorubbak a koronától is, a márkától is óvakodnak ti-lalmas ünnepeken, de nyugodtan tesznek zsebre százezer rubelt, mert ez aztán igazán nem pénz. Az osztrákok elvesztették a háborút és elvesztették volt szövetségeseik rokonszenvét: a pénzürt rossz. A lengyelek megnyerték a háborút és megnyerték a szövetségeseiket is és a pénzüket mégis rossz. Hol az igazság? Az igazság Svájc oldalán van. Svájc nem veszítette el sem a háborút, sem a szövetséget, Svájc nem háboruzott. Egy nyul futott a jégen, elesett, megkérdezte a jeget, a napot, a felhőt, a hegyet, hogy erős-e és rájött, hogy a macska a legerősebb.*

*

✧ *Macskának kell lennie, hogy az embert becstüljék a nyulak. A nyul gyáva állat, a macska pedig bátor ragadozó, de az a pupos-borzas macska, amely ott gubbaszt Európa kemencéjén, Oroszországon, a francia Nizzán, Németország alatt, Ausztria és Tirol oldalán, volt olyan óvatoss, hogy nem vett részt a nagy egérfogáson. Pedig hívták, fűtten-tettek neki, izgatták jobbról is, balról is. Milyen okos volt tőle, hogy olyan ravasz volt. Leckét kellene venni Svájetől minden orvosnak. Oda kellene zarándokolnia minden diplomátának és minden pénzügminiszternek, hogy a helyszínén tanulmányozza, hogyan lehet erősödni és emelni a romló valutát. Már-már örültem, amikor olvastam, hogy Titulescu Svájcba megy nyaralni: bizonyára azért megy. A jó pap holtig tanul s ez a mi pénzügyi vezetőnk, akármilyen kiváló nemzetgazda, a svájci-cizmust még mindig megtanulhatja. Most azonban olvasnom kell a cáfolatot: nem Svájcba megy, csak Tirolba. Nem svájci frankot fog költeni, csak osztrák koronát. Svájci frankban igen drága a tandíj, osztrák koronában takarékoskodni lehet. Hiszen így is jó. A pénzügyi koncepció akkor is valami, ha a takarékoskodáson kezdi. Elvégre a tiroli hegyekről is át lehet nézni a szabad és gazdag Helvéciába és meglehet tanulni Tell Vilmos céllövő nemzetétől, hogy a célt a legjobban úgy ériük el, ha lábhoz eresztjük a fegyvert és nem lövünk.*

Gyilkosság bosszúból

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Aradról telefonálják: Ma éjjel az aradi rendőrség kegyetlen gyilkosságot fedezett fel Aradon. A Hal-tér egyik háza előtt éjjel félegy óra tájban a járőrök rémesen megcsönkített férfinőtestre találtak. A holttest fejét fejzecsapásokkal teljesen szétroncsolták, testén számtalan kisebb szúrás nyomait találtak, beleki voltak fordítva. Az esetről nyomban értesítették a rendőrséget, amely megállapította, hogy a holttestet a Hal-tér 3. számú házból hurcolták ki és abban Kugler József rokkant cipészt ismerték fel.

A cipész egy házban, a Hal-tér 3. alatt együttlakott Berán Róza harmincegy éves fodrásznővel. A fodrásznőt felköltötték a rendőrök és kivitték a holttesthez. Berán Róza a holttestben rögtön felismerte Kuglert és azt mondta, hogy a szerencsétlen embert körülbelül három hét óta nem látta. Három héttel ezelőtt ugyanis összeveszték, akkor Kugler eltűnt és azóta nem jött vissza. A gyilkosság elkövetésével Kugler testvéröccsét, Kugler István kárpótlásért gyanúsította.

Hamarosan előkerült Kugler István is, aki kétségbeesve ismerte fel bátyját. A rendőrök azonnal vallatni kezdték, de tiltakozott az ellen, hogy ő a gyilkos és annak a gyanújának adott kifejezést, hogy épen ellenkezőleg, Berán Róza tette el láb alól bátyját. Mindjárt megkezdtek a nyomozást. Bementek Berán Róza lakására s ott észrevették, hogy a diványon két hatalmas vérfolt van, a divány mellett pedig a fal le van takarva kis szőnyeggel. A szőnyeget is levették és alatta a falon is hatalmas vérfoltokat találtak. Megtalálták a nő elrejtett ruháit is, amelyek tele voltak vérfoltokkal.

Hosszas vallatásra Berán Róza bevallotta, hogy ő gyilkolta meg a cipészt, akivel hét hónap óta vadházasságban élt. A gyilkosságot azért követte el, mert a cipész 25 000 lejét elköszolta és az utóbbi időben, amióta elfogyott a pénze, igen rosszul bánt vele. A gyilkos nőt letartóztatták.

Bűnügyi nyomozás hipnózissal

Érdekes kísérlet a kolozsvári rendőrségen

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Érdekes bűnügyben indított tegnap vizsgálatot a kolozsvári rendőrség. A vizsgálat megkezdésének körülményei is annyira szokatlanok, hogy már ezért is érdeklődésre tartanak számot.

Székelycsárd állomáson néhány nappal ezelőtt meglóptak egy Kolozsvárra jövő utast. Okmányai és tízezer lelt tartalmazó pénztárcája tűnt el. Kolozsvárra érkezésekor bejelentette az esetet az itteni rendőrségnek, amely az ügyet Katz detektívnek adta ki nyomozásra. A detektív, minthogy a károsult közelebbi megjelölést nem tudott adni, tegnap este elvezette az egyik kolozsvári kabarében vendégszereplő Xenion, hipnotizáló mesterhez. Xenion meghallgatta az esetet, azután egy fiatal fiút hívott fel a színpadra médiumnak. Hipnotizálás alatt a médium, Xenion kérdéseire előadta, hogy ő most a székelycsárdi pályaudvaron van, ahol egy magas szőke ember közeledik felé, aki egy észrevétlen pillanatban benyúl a zsebébe és kivieszi a pénztárcáját. Azután felült egy az övével szomszédos vasúti kocsira és a vonat megindul.

— Hol szállott le a szőke ember? — kérdezi Xenion. — Ugy válaszoljon, hogy minden másodperc egy félórát jelent.

A médium mond egy számot, amely félórákba átváltoztatva és összeadva épen a székelycsárd-kolozsvári utazás időtartamának felel meg. A tolvaj tehát Kolozsváron szállt le.

— És most hol tartózkodik?

— Kolozsváron, de rövidesen el fog utazni.

A médiumot ezután felköltötték.

Katz detektív jegyzőkönyvbe vette az adatokat és azoknak alapján megindította a nyomozást. A károsult vallomása szerint, a médium kijelentéséből vissza tud emlékezni a tolvajra és a lopás körülményeire. A nyomozást, amelyet Erdélyben először folytatnak le a hipnózis segítségével, általános érdeklődés kísér.

HIREK

Az UJ KELET telefonjai:

Szerkesztőség	877
Kiadóhivatal	844
Zs. H. Sz.	558

Giessentől Ssatmárig

En mostan utálatosakat akarok írni. Ebben a szörnyű kánikulában talán jót fog tenni egy kis utálkozás, testnek és léleknek megundorodása. És olyan jellemző dolog az: az utálatos után nem is köll olyan nagyon kutatni, mint a szépség után. Csak megy, vaktában, hunyt szemmel bele kell markolni a napi eseményekbe: egészen bizonyos, hogy ragad a kézen valami utálkozható. En most, ebben a kánikulában lehungyom két szemem és belémarkolok a napok eseményeibe. En mostan utálatosakat akarok írni.

A giesseni egyetem föllátotta a zsidó-tudományok fakultását. Nem a héber tudományok: a zsidó tudományok fakultását. Mert héber katedrája eddig is volt minden valamirevaló egyetemnek. De a giesseni egyetem a zsidó tudományoknak emelt katedrát. És majd tanítani fogják Bialikot és Csernichovszkyt, a talmud logikát és világnézetet az általános logikával és világszemlélettel való összehasonlításban. Szép. — Ugyanezen az egyetemen néhány héttel ezelőtt véresre verték a zsidó diákokat. Kidobták, kiverték őket és aztán ki is zárták őket az egyetemről. A zsidó tudomány az köll nekik, azt szivesen veszik. A zsidó diákok azt kiverik, de véresen. Ha anyagi javakról volna ilyen kapcsolatban szó, azt köllene mondani: utonállás, rablás. De így, csak undorító.

A szatmári Debórah, zsidó leányegyesület szomorúan panaszkodik. — A zsidó munkákban teljes erővel és lelkesedéssel veszünk részt, — mondották a leányok. De állandóan és valóságos gyűlölettel akadályoznak meg benne. — Csak nem a hatóságok, — mondottam én és fejemet csóváltam. — Nem a hatóságok, — felelték a leányok, — a zsidók. Eddig szokás volt nálunk, hogy minden esküvő alkalmával gyűjtünk a Zsidó Nemzeti Alapra. Szép eredményeket értünk el. De hosszú idő óta megakadályoznak a munkában és még rendőrséggel is fenyegetnek. — Ugye-ugye, a chaszidok? — mondottam én. — Nem a chaszidok, — mondották ők, — a zsidó asszonyok. A szatmári izraelita nőegylet. — Persze, — mondottam én, — az izr. nőegylet maga is jótékonykodik, — de hát, hiszen ő is zsidó célért dolgozik: ne haragudjunk rája. — Igen, — mondották a leányok, — az izr. nőegylet is állandóan gyűjt, — mégpedig a helybeli katolikus iskola javára. — Hó, — mondottam én, — hat a helybeli zsidóság! A cionisták! A rabbi! Hát senki sincs, aki beléavatkozson a dologba? — De igen, — mondották a leányok. — A rabbi volt az, aki betiltotta a Zsidó Nemzeti Alapra való gyűjtő munkánkat.

Valahogy kedvem volna összehasonlításokat tenni. Mint a köllő mondja: Melyik dicsőbb, melyik nagyobb? Az-e, mikor zsidó tudományokon okul ugyanaz az egyetem, mely véresen veri ki falai közül a zsidó diákokat, vagy az-e, mikor zsidók rendőrséggel és fenyegetéssel akadályozzák meg, hogy zsidó leányok gyűjtsenek a Zsidó Nemzeti Alapra, csak azért, hogy az izr. nőegylet hathatósabban tudja támogatni... a katolikus iskolát? g. j.

Miniszterek utazása. Bukarestből jelentik, hogy Petrovics miniszter Doruczásba utazott, hogy az elpusztított vidékeken folyó munkálatokat megtekintse. A miniszter kijelentette, hogy a munkálatok előrehaladott stádiumban vannak, ugyanígy, hogy szeptemberre minden egyes községben száz száz új ház lesz kézen. A miniszter legközelebb a Banáthba utazik, hogy megtekintse az ottani vízművek munkálatait. Titulescu pénzügyminiszter vasárnap a keleti expresszrel nem Svájcba — mint jelentették — hanem Tirolba utazik.

Cudalbu miniszter elutazott. Cudalbu földművelésügyi miniszter tiszkeletére kedden este banket volt a Newyork-étterem különtermében. A banket, amelyen több felköszöntő hangzott el, dárús hangulatban folyt le és a késő éjjeli órákban ért véget. Cudalbu miniszter tegnap visszautazott Bukarestbe.

Hosszu üzletvezető hazakerkezett. Hosszu Juon kolozsvári vasúti üzletvezető, Jonescu tábornok-vezérigazgatóval a határmenti állomásokon tett ellenőrző körútról visszaérkezett és átvette hivatala vezetését.

Megyei csoporttalakulás Diószentmártonban. A cionista mozgalom örövendetes fejlődéséről tesznek tanúbizonyságot azok a nagyarányú mitingek, amelyeket a legutóbbi időben az egyes vidéki városokban, a vezető központi emberek részvételével tartanak és amelyeknek mindegyike az illető vidék valóságos zsidó nemzeti manifesztációjává nőtt. Ezek között a mitingek között is a legnagyobb érdeklődésre tarthat számot a 7-én, vasárnap, Diószentmártonban megtartandó nagygyűlés, miután itt az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség vidéki alakulatának egészen új formájáról: megyei csoporttalakulásáról van szó. Diószentmárton zsidósága, amely még háboru előtt mindig előjárta a zsidó nemzeti mozgalomban, ezáltal is elsőnek lép a fejlődésnek új stádiumába, ahová a többi megye zsidóságának el kell jutnia. Tekintettel a nagyszámú eseményre, a Zsidó Nemzeti Szövetség kolozsvári központja képviselőiben dr. Fischer Tivadar, a Szövetség elnöke fog megjelenni a gyűlésen. Bejelentették azokivni részvételüket: Weissburg Chaim, a Keren Hajeszód erdélyi-északi-nyugati vezetője, Antal Márk, a Tarbuth Országos Zsidó Iskolaegyesület elnökének főigazgatója, Marton Ernő, az Uj Kelet felelős szerkesztője és még sokan mások. A rendezőbizottság ezután is felbujja Kisküküllővármegye egész zsidóságát, valamint a szomszédos városok zsidó szervezeteit, hogy megjelenésükkel a gyűlés sikeréhez hozzájáruljanak.

Minisztertanács. Bukarestből táviratozzák: Csütörtökön délelőtt minisztertanács lesz, amelyen Take Jonescu fog előadkozni.

Rebbiválasztás Felcsövánban. A falsóvisói ortodox hitközség július hó 12-én tartott közgyűlésen Hager Mandel híres vizsánci rabbit egyhangúlag főrabbijává választotta.

A repatriációt új alapon szabályozzák. A bukaresti magyar követség táviratilag kéri a következő értesítés közlését: Tekintettel a repatriációval kapcsolatban tapasztalt komplikációkra, a magyar kormány elhatározta, hogy az áttelepülés kérdését új alapon fogja szabályozni. Felkérem te át a magukat repatriáltatni szándékozókat, hogy az új intézkedések megtörténtét saját érdekükben bevárni szíveskedjenek. Bukaresti Magyar követség.

A német excsászár díjat nyert egy veteránykiállításban. Berlinből közlik, hogy Dornban a napokban nagy kiállítás volt, melyen a német excsászár, aki most állandóan Doruban tartózkodik, veeményekkel több díjat nyert.

Ujfajta spanyoljárvány Gümörben. Gümörmagyában az utolsó hetek alatt ujfajta spanyol járvány pusztult. A rendkívül kellemetlen betegség kétféle formában jelentkezik a betegknél: egyeseknél a torkát támadja meg, nagymérvű torokfájással, köhögéssel és türehtelen fejfájással jár, másoknál viszont szinte kolerinszerű, heves háthurut alakjában jelentkezik, melyhez türehtelen fejfájás járul. A kellemetlen betegség olyan nagy mérvben pusztul egész Gümörmegye területén, hogy a lakosságnak szinte a fele álmegy rajta.

Házasság. Wagner Fanka Maramarossziget, Bürger Károly bökkeskedő Nagykároly július 31-én Nagyszalontán tartották eljegyzésüket. (Mindén külön értesítés helyett.)

Klofac Amerikába utazik. Prágából jelentik: Klofac, a nemzeti szocialistapárt vezére legközelebb propaganda utra Amerikába utazik.

Tisztújítás a nagyváradai Saszchevrában. A nagyváradai Saszchevra, amely Erdélynek legnagyobb talmudegyesülete, július 31-én tartotta évi tisztújító közgyűlését. A közgyűlést és a választást a tagok szokatlan érdeklődése kísérte. Az tisztikart egyhangú felkiáltással a következőképpen választották meg: elnök Berkovics Bernát, alelnök Gutfried Emánuel, első gondnok Ullmann József, másodgondnok Welt Ignác, ellenőr Friedmann József, pénztárnok Lebovics Mór, jegyző Friedmann Gyula, könyvtáros Neumann Hermann. Választmány: Gellész Gyula, Goldstein Jakab, Gutfried Izidor, Grosz Márton, Klein Mór, Klein Normann, Kesztenbaum Miksa, Klein Béla, Leitner Lázár, Leitner Ignác, Mittelmann Jakab, Nussbaum Sámuel, Rosinger Péter, Schwartz Jakab, Weinberger Jónás, Weisz Kálmán és Weisz I. Mór. Számvizsgálók Hönig József, Schwartz Dezső és Guttman S. J. A Saszchevra egyesület több évtizedes munka tekintetét vissza, amely idő alatt rendkívül áldásos munkát fejtett ki a talmudtanulás terjesztése körül. Az egyesületben a legkiválóbb talmudtudósok tartanak előadásokat és maga az egyesület két rabbit alkalmazott, akik naponta tartanak talmudelőadásokat.

Ausztria helyreállítása. Londonból jelentik: A népszövetség tervének megvalósítására vonatkozó előkészítő munkálatok Ausztria kiépítése érdekében megnyugtató módon haladnak előre. Ausztria egyelőre lojális lépéseket tesz, hogy azt a programot kapja végre, amelyet a népszövetség pénzügyi bizottsága terjesztett az ország elé.

A németek villamosgépeket ajánlottak fel hadikárpótlásul Olaszországnak. Berlinből írják, hogy a német kormány felajánlotta Olaszországnak, hogy a kárpótlás helyett villamosgépeket és alkatrészeket szállít, melyekre Olaszországnak az államvasutaknál és a kikötőépítésekénél nagy szüksége van. Ezekkel a javaslatokkal a Párisban tartózkodó olasz jóváértékelő bizottság ma utazott el Rómába.

Halálos autószerencsétlenség. Mezőlaboreről írják: A lengyel határon egy autó a lupkói szerpentinútról a szakadékba zuhant. Az autóban négy prágai kereskedő, névszerint Adler Henrik, Bochum Frantisek és két társuk ült. Adler és a sofőr meghalt, a többiek súlyos sérülést szenvedtek. A vizsgálat szerint a kereskedők egy nagyobb szabású rekompenciációs ügylet lebonyolítása végett mentek Galiciába. Úgy látszik a sofőr nem ismerte a szeszélyes hegyi ut veszedelmeit és vigyázatlanul a szakadékba vezette az autót.

Egy budapesti kuriai bíró a nagyváradai törvényszék előtt. A közelmúltban a határőrség letartóztatta dr. Zsurka János budapesti kuriai bírót, aki nagyértékű arany- és más valutát akart Magyarországra csempészni. Tegnap tárgyalta az ügyet Palánky táblabíró büntető tanácsa. Dr. Zsurka elmondja az elnök kérdéseire, hogy rokonai látogatására jött Erdélybe. A háború előtt Temesváron táblabíró volt és innen helyezték Budapestre. Erdélyben birtoka volt, amit eladott, hogy pénzt csináljon belőle, amit magával akart vinni Magyarországra. A határőrök jelentése szerint 20 darab 20 koronás aranyat egy kenyérbe elrejtve akart átvinni a határon, a cipőjében négyezer lei, a nyakkendőjében pedig 2000 lei volt bevarrva. Az elnök kérdéseire a vádlott bíró arra hivatkozott, hogy anyagi gondjai miatt teljesen meg volt zavarodva, idegei tönkrementek. A tárgyalást elhalasztották az orvosszakértők véleményésének kikérése végett.

Iszgatásért letartóztatott lelkes. Nagymihályról jelentik: Péntek délutánra a szlovák néppárt népgyűlést hívott össze az „Arany Bika” szálló nagytermébe. A gyűlésen mintegy 100 főnyi hallgatóság vett részt. Az első felszólaló az ökörmezői lelkes volt, aki beszédében állandóan a csehek, magyarok és zsidók ellen uszított, úgy, hogy a csendőrség kénytelen volt közbelépni és a gyűlést feloszlaltatni. A lelkeset letartóztatták.

Francia képviselők tanulmányútja. Párisból jelentik: Franciaországban akció indult meg, hogy a politikusok egy csoportja bejárja tanulmányozás céljából különösen az utódállamokat. A terv szerint a franciák bejárják Romániát, ahol Bukarestben, Jassyban, Konstanzában, Kolozsvárott, Brassóban, Székelyudvarhelyen, Nagyszebenben, Nagyváradon, Aradon és Temesvárott: Csehszlovákiát, ahol Prágában, Brünnben, Bratislavában, Koscicén, Losoncon és Komáromban időznek. A küldöttség Magyarországot és Jugoszláviát is bejárja.

Fegyveres rablógyilkosok a gyapjui malomban. Aradról jelentik, hogy a napokban Sándor Ferenc gyapjui malomtulajdonos malomát hat állig felfegyverkezett ismeretlen egyén támadta meg. A hat betörő megrohanta a malom lakóit és rövid küzdelem után megölték a malom főgépészét és az éjjeli őrt. Sándor Ferenc malomtulajdonos pénteken ment haza Nagyváradról Gyapjubá. Nagyváradon 84 sérítést adott el és 50.000 lei pénzt vitt haza. A pénzt nem helyezte el a bankban, hanem a lakásán tartotta. Szombat éjjel egy órakeror aztán hat állig felfegyverkezett katonaruhás alak állított be a malom udvarára. A vezér, egy sportsapkás, bekormányzott arcu, hatalmas ember, társaival betörte a malom ajtaját, fegyvert fogva a malom lakóira, követelték a pénzt. Hamza Sándor főgépész, aki a zaj hallatára futásnak eredt, agyonlőtték. Vallatára fogták Hodorán György éjjeli őrt és mert a pénz holtilétéről felvilágosítást adni nem tudott, falnak állították és hat golyót röpítettek beléje. A főgépész felesége értesítette a csendőroket, akik üldözőbe fogták a fegyveresen védekező rablókat. Hosszas üldözés után sikerült a rablóbanda két tagját elfogni. A nagyváradai ügyészségtől Gubicza vizsgálóbíró szállt ki a helyszínre, aki az áldozatok felboncolását elrendelte.

Az európai hőség. Bécsből jelentik, hogy az időjárásjelző állomások jelentései a legpontosabban beigazolódtak. Az egy hetes kánikula után most Bécs utcáit viharos szél kavargja fel, aminek következtében a meleg még elviselhetetlenebb. Az utcák teljesen kihaltak, csak a kora reggeli órákban és naplemente után normális a város élete. Az erős szél nyomában esőt várnak, amely az elbágyadt nagyvárost megváltaná a szenvedésektől, amelyeket a szokatlan hőség okoz. Az elmúlt két héten az átlagos hőmérséklet 40 fok, amire Bécsben még nem volt példa.

Nagy viharok Magyarországon. Budapestről jelentik: Orosházán nagy vihar, Makón pedig felhőszakadás volt, épületek megrongálódtak, fák és utcai lámpák kidőttek. Makón rombadült a cirkusz. Északbácskában a jégverés nagy károkat okozott a kukorica-termésben.

Felrobbantották a kragujeváci löszertárat. Belgrádból jelentik, hogy a Kragujeváccal melletti lévő tűzvédelmi löszertár a levegőberopult. A robbanásnak igen sok ember áldozatul esett.

Helyreigazítás. Július 31-iki számban elírás folytán tévesen jelent meg a Deák-féle notice hirdetés, amely a mai számban rendes szövegében jelenik meg.

Utlevélek látmozását leggyorsabban és legmegbízhatóbban a Radió kurirja intézi. (Cluj, Str. Reg. Maria 84.)

Karlsbadi porcellánára, Bindskopf préselt üvegáru és cseh táblaüveg érkezett nagy mennyiségben Fischer üvegüzletben Cluj, Piata Unirii 18.

Angol-francia határmegállapító bizottság Palesztinában

Páris, aug. 2. Sir Herbert Samuel legutóbbi látogatást tett Beyruthban és ezalkalommal francia kormány képviselőivel hosszú tárgyalásokat folytatott egy bizottság leendő kiküldéséről, amely a Szíria és Palesztina közötti határokat véglegesen megállapítaná. A francia kormány megbízottja a kormányzó kívánságát figyelembe vette és már legközelebb összeállítja azt a katonai bizottságot, amely a két ország határát végleg elintézi.

Az írek megegyeztek Angliával

Berlin, aug. 2. (Damian.) Londoni jelentések szerint a sinnfeinisták elfogadták az angol kormány feltételeit.

Parlamentáris kormány Csehszlovákiában?

Prága, augusztus 2. A „Narodni Politika” szombati számában foglalkozik egy parlamentáris kormány eshetőségeivel. A lap értesülése szerint a németek és egyes kisebb csehszlovák parlamenti csoportok kivételével az összes cseh pártok kiküldik képviselőiket az új kormányba. Masaryk elnök visszatérése után — írja az említett lap — azonnal konferenciát fognak tartani a politikai pártok, amelyen a parlamentáris kormányzat visszaállítását is behatóan meg fogják vitatni és dönteni fognak ebben a fontos kérdésben. Valószínű, hogy az új parlamentáris kormány elnöke Svehla lesz, az agráriusoknak egyik ismert vezére.

KOZGAZDASAG

Németausztria kereskedelmi mérlege

— Az Új Kelet tudósítójától —

A bécsi kereskedelemügyi minisztérium a napokban tette közzé Németausztria 1921. első három hónapjára vonatkozó import-export statisztikáját.

Az év első negyedében a behozatal teljes forgalma 14,5 millió métermázsával volt a tavalyi első negyedév 11,4 millió métermázsával szemben. A kivitel a múlt évi 1,9 millió métermázsával szemben 3,8 millió métermázsával emelkedett. A behozatal 28 százalékos emelkedésével szemben a kivitelnek majdnem 100 százalékos javulása állapítható meg s habár a kivitel a behozatalnak csak negyedét érte el mennyiségben, megállapítható, hogy a kivitel és behozatal mennyiségi arányában jelentős javulás állott be.

A forgalomnak értékszámítása még nem kezdődhetett meg. A behozatali és kiviteli mennyiségek összeállításából azonban már most felismerhető, hogy az értékmérleg jelentékenyebben kedvezőbb eredményt fog mutatni a mennyiség mérleggel szemben, miután a behozatali áruk javarészt csak kis értékű képviseltek.

A behozatalnak háromnegyedrészt szén és kokszt teszi ki, sulyban 1.032.065 tonna a múlt évben behozott 751.300 tonnával szemben. Másodsorban állnak a gabonafélék, rizs, liszt és téli főzelékek, ezen áruk behozatalának összmennyisége 135.000 tonna (múlt évben 22.000). A tüzelőanyagok behozatalának emelkedése magába véve is nagy jelentőséggel bír és most a nyersanyagok behozatalának emelkedése is az ipari élet felvirágzását engedi következtetni.

A nyerstermékek közül főleg nyersbort, kaucsukot és vasat vittek be. Ezeknek kész termékei viszont kiviteli cikkek képeztek.

A kivitel emelkedésében a fakivitel 73.000 tonnával, érc 25.000, magnesit 18.000 tonnával szerepel.

Még sok egyéb értékcikk kivitele is igen kedvező javulást mutat, így fapamutfonalban és szövött cikkekben, pamutáruban, kalap, ernyő és más divatcikkek, továbbá a papírosipar termékeit, kaucsukárut, cipőket, butorok és más fapari cikkek. A cementkivitel is háromszorosára emelkedett, míg a cement külföldi behozatala lényegesen csökkent.

Németország ötven milliárd márka kölcsönt kapott. Berlinből táviratozzák, hogy az amsterdami Mendelsohn-bankhoz közvetítésével a német kormány sikeresen egy ötven milliárdos márka kölcsönt kapnia.

Bérlétnemetjegyek a CFR.-en. Bukarestből írják, hogy augusztus 15-ével újhol rendszeresítik a CFR. összes vonalaira érvényes vasuti bérlétnemetjegyek kiadását. A bérlétnemetjegyeket 3, 6 és 12 hónapra fogják kiadni és bármely kocsiosztályra válthatók.

Százötvenmillió l-i a CFR. szükségleteinek fedezésére. Bukarestből jelentik, hogy a kormány 12 millióról 150 millió leire emelte fel azt az alapot, amelyet a CFR. központi igazgatóságának bocsátott rendelkezésére a szükséges beruházások és folyó kiadások fedezésére. Ebből az összegből azonban a tisztviselők fizetéseire semmit sem lehet folyósítani. Az alapot arányosan fejosztják az egyes kerületi vasúti igazgatóságok között. Az erre vonatkozó rendelet a Monitorul Oficial 94. számában jelent meg július 31-én.

Valutapiac:

Bukarest, aug. 2. Márka 96, leva 70, font sterling 260, francia frank 590, svájci frank 1250, lira 320, drachma, dollár 74, arany 230, ezüst, osztr. kor. 10, magyar korona 25, szokol, lengyel marka, dinár 180, török lira, Napoleon —
Páris, aug. 2. Bukarest 167/8, London 4657/80, Newyork 1304, Róma 5675, Svájc 214, Prága —, Berlin 161/4, Bécs —, Hága —, Athén —, Zürich —.

Bécs, aug. 2. Lei 1235, dollár 975, belga frank —, francia frank —, svájci frank 160/70, holland forint —, dan korona —, jugoszláv korona —, norvég korona —, svéd korona —, szokol 1232, leva —, lira 4150, marka 1198, lengyel marka 431/2, font sterling 3495, rubel —, magyar korona 246 —.

Zürich, aug. 2. Bukarest 765, Berlin 745, Amsterdam 185/85, Newyork 610, London 2178, Paris 4645, Milano —, Brüsszel —, Kopenhága 921/2, Stockholm 125, Krisztiania 7720, Madrid —, Prága 760, Budapest 150, Zágráb 340, Buenosayres —, Varsó 32, Bécs 67, osztr. leb. kor. —.

Budapest, aug. 2. Lei 495-505, font ster. —, leva —, dollár 887 1/2-897 1/2, francia frank 2900-3000, marka 450-490, lira 1650-1670, osztr. kor. 40-41, rubel 53 1/2-54 1/2, svájci frank —, szokol 495-505, dinár —, lengyel marka 18-19, napoleon —.

„SZÍNHÁZ”

Bécsi Jiddis Színház. Tegnap este is zsidó népdalok, Bialik és Rosenfeld költemények és ravasz kuplek előzték meg az előadást. Brin tomboló tetszést aratott cionista szavalaival, Strammert a közönség akár éjfélig is elhallgatta volna. Nagyon tetszett „Adam jeszoda meafar” című énekes triszája, amit meleg érzéssel adott elő. A „Mesümedesz” című darabban az együttes minden tagja részt vett és derekas munkát produkált.

A mozgó műora: A Szinkó-mozgóban: Csütörtök, péntek, szombat a szokatlanul nagy sikert aratott amerikai állatfilm, Xa-Xa, „Az elrabolt hercegnő-kisasszony” befejező része, az ötödik fejezet: „Az édes otthonban” fut. — Egyetem-mozgóban: Csütörtökön a Selig-vár nagy amerikai halandor attrakciójának, a „Milliók a kofferben” című filmkolosszusnak hatodik befejező része, három epizóddal, „A vipera A világító torony, Az igazság győz”. Péntek, szombat, az Ufa-gyár csodaszép remeke! „Az örök ifjúság”. Fantasztikus film-dráma, főszerepekben Carilla Toelle és Werner Krauss. Ragyogó ötletek, pazar természeti és műtermi felvételek teszik sokatlanul értékesé e filmet. — Uránia-mozgóban: Csütörtök „Judex újabb megbízatása”, második fejezete, „Delejes Álom”. — Péntek, szombat ugyane filmkolosszus harmadik része fut, „Halott kéz”. — Csütörtök, pénteken, Károly trónörökös öfensége cluji látogatásáról készült filmfelvétel rendes műsor keretében.

„Kac-Haggibor” a címe annak a szenzációs bluetnek, amely a legolcsóbb és legnívósak kolozsvári szórakozóhelyen, a Belvárosi varietében kerül színre csütörtökön este a kolozsvári magyar színház nagyszerű együttesének vendégzereplésével. A tagokból álló konzorcium a helyáratat leszállította úgy, hogy már öt leics jegyvel is megtekinthető a nagyszerű előadások. Mától kezdve a büfféárak is olcsóbbak lettek.

Ullevek láttaozását és bármely más bukaresti megbízást vállalunk. Állandó megbízható kurrenzolagátot tartunk. — „REGLANA” Főter 4. I. emelet

AUTOMOBIL ÉS GÉPKERESKEDELMI VALLALAT

Sürgőnycim: ABLOSCZY, ARAD Str. ALEXANDRI (SALACZ U.) 6
 Telefon: 112 ARAD Telefon: 112

„TAURIL” Köpenyek. — Tömlők. 2199-1
 Tömör gummi-abroncsok. Hintókerék-abroncsok
 „FICHEL & SACHS” Golyóscsapágyak.
 Erdélyi vezérképvisellete és gyári lerakata. — Kiváló minőség. — Olcsó árak.
 „WOLFNER” féte gépszijak képvisellete és nagy raktára.

„SPORT”

Nagyvárad: budapesti Törökvs—nagyvárad Törökvs 1:1 (0:1). Kedden délután nagyszámú nézőközönség előtt folyt le a budapesti Törökvs második várad mérkőzése, amely azonban nagy csalódást okozott. A mérkőzés 1:1 arányban eldöntetlenül végződött. A vezetőgolt a különben győngye várad csapat rugta az első félidőben, a budapesti Törökvs csak nagy erőfeszítés árán tudott egyenliteni a második félidő végén. Csütörtökön a NAC lesz a Törökvs ellenfele.

Főszerkesztő: DR. FISCHER JOZSEF
Feladó szerkesztő: MARTON ERNŐ
 Kiadó: KADIMA kiadóvállalat részv. tá.
 Szerkesztőség: Călea Reg. Ferdinand (völt Păcuras József-ut.) 49.
 Kiadóhivatal: Szentlélek-utca 1/a.

As Uj Kelet előfizetési árat:

Évesre 380 — L. Félévesre 190 L.
Fél évesre 200 — L. Hárj hóna 40 L.
 Egyes szám ára helyben, vidéken és pályaudvarokon 150 L.
 Hirdetéseket milliméteres díjszabás szerint veszel a kiadóhivatal.

NEUMANN M.

férfi fiu- és leányruha áruháza
 CLUJ—OLOZSVÁR, — FÖTER.
 Fresko férfi-öltöny tiszta gyapjú Lei 750.—

Sz. 511—921.

Pályázati felhívás

A Cluji Aut. O. t. Izz. Hittközség pályázatot hirdet a Gen. Berthelot (völt Ötvös-utca) 8. sz. telken a mult évben tedél alá hozott iskolaéület bevezési munkálataira u. m.

1. Föld, kőműves, vasbeton és elhelyező munka.
2. Ács munka.
3. Bádogos munka.
4. Asztalos, lakatos, mázó és üveges munka.
5. Kályhas munka.
6. Redőny munka.
7. Villanyvilágítás berendezési munka, ugyanott ép tendó vízbőlítéses, 19 ülésű clozett munkálataira és pedig:

1. Föld, kőműves, elhelyező és beton munka.
2. Ács munka.
3. Bádogos munka.
4. Asztalos, lakatos, mázó és üveges munka.
5. Vízvezeték, csatornázás és berendezési tárgyak munkáira.

Felhívtnak a pályázni szándékoz k, hogy ajánlataikat folyó hó 8-iki délelött 10 óráig a Cluji Aut. Ort. Izz. Hittközség irodájában adják be, ahol az ajánlati úrlapok megszerezhetők, valamint a tervek megtekinthetők.

Pályázni ugy az összes munkálatokra, mint külön-külön is lehet.
 A Hittközség fentartja magának azonban a jogot, hogy a beérkezett ajánlatok közül a megajánlott összeg figyelembe vétele nélkül szabadon válasszon.

Cluj, 1921. augusztus hó 3-án.

Aut. Ort. Izz. Hittközség Gazdasági Hivatala Cluj, (Timár-utca 1. sz.)

Rimóczi Jakob hittk. gazda.

Legolcsóbb bevásárlási forrás!
DEUTSCH K. I.
 üveg és porcellán nagykereskedés r. t.
Oradea-Mare — Nagyvárad,
 Str. Nicolae Jorga, v. Zöldfa-u. 4.
 Telefon 71 Interurban
 Állandó nagy készletek fehér, kristály, üveg, karlsbaldi porcellán, diszmű- és konyhaberendezési cikkekkel.

Alapított 1911-ben **HERCZ IMRE** Alapított 1911-ben
 disznósír- és szalonna nagykereskedő
ORADEA-MARE — NAGYVÁRAD
 napi árban szállít bérmentve, bármely állomásra la 100-as fehér sózott zalonát és szavatolt disznósírt

A legjobb rum- és likör-essenciák 75 lei különkénti árban kaphatók
Glück Henrik gyárában
 Oradea-Mare (Nagyvárad) Călea Vict. 1253
 (völt Kolozsvári-u.) 71

Viragvázák
 Porcellánárak
 Köedényárak
 Táblalüveg
 Ablaktapasz
 Befőttes-és uborkásüvegek
 Zománózott edények
 Festett üvegárak
 Keretlecek
 Tükrök
 Lámpaárak
 legolcsóbban beszerezhetők
Komlós Testvéreknel
 ORADEA-MARE — NAGYVÁRAD
 Kérjen árajánlatot!
 Disznósírok

A Bécsi Jiddisch Társulat vendégjátéka az Apolló (Biasini) helyiségében. Ma, csütörtök este színrekerül: „DIE WEISSE SKLAVIN”

APRÓHIRDETÉSEK

Egy sor ára 1 lel. Vastagabb betűvel 2 lel. Legkisebb apróhirdetés ára 10 lel.

Ma este Bucuresztbe utazom, utlevelek vizumoztatás végett elfogadtatnak Erdélyi dívatáruházban, Calea Reg. Ferdinand 23. szám alatt.

Angolból, franciából, németből oktatók. Calea Victoriei (v. Kossuth Lajos-utca) 16. 2270-1

Fűszerkereskedő-ség azonnali belépésre bármilyen állást keres. — Cim: Salamon Samu, Rosenblatt urnál Kolozsvár, Dézsma-utca 21.

17 éves izraelita fűszerkereskedő-ség állást keres. Eugen Salamon, Mócs 2268-1

2000 lelt fizetek, ki egy szoba konyhás lakásomat egy belvárosban levő 2 szoba konyhás lakással felcseréli. Cim a kiadóhivatalban. 2269-1

Enyv kilója 17 lel, 100 smirlingpapír 30 lel. — Utánvétellel szállít. Vértés Adolf, Nagybánya. 2249-1

HA vérszegénységben, idegbetegségben, az ivarszerek idült bántalmain szenved, vegye meg a páratlan gyógyhatású — fűrói célokra használt — kitűnő vasárterületi természetes vaslépés (Eisenmineralmoor, Moorbad) kapható minden mennyiségben

Rózsa nagydrogeriában Cluj—Kolozsvár, Piata Unirii 26 (Mátyás kir. tér) 1215

Héber gyorsírás tankönyve Hasztenografia Haivrit. — Megrendelhető a Zs. N. Sz. könyvosztályában. — Ára 30 lel

Szilágyi Eleonora R.-T.

Ajánlja: likőr, rum különlegességeit. Elsőrendű pezsgőt és borait. 1210 Szász nagyraktár

„METROPOL”-ban Caffe-restaurant és előrangú cigányzene esténként (1203)

Grünwald és Péchy Üvegesiszolda, tükörárugyár és épületüvegezési vállalata Oradea-Mare, Str. Gerlozy-utca 16

tudatja, hogy tükörüvegszállítmánya megérkezett!

Készít mindentféle csiszolt butorüvegeket és tükröket, tükrök újrafoncsorozását. — Fintükrök I. II. III. rendű (10/10 coll) ládákban. Épületüvegezés! Minden méretű valódi cseh táblaüvegek állandó nagy raktára

CITROM

(rothadt mentesen) — mazsolát, mandulát, meggyrot és vaniliát szállít nagyobb mennyiségben

LÉB FIVÉREK CLUJ, Piata Mih. Vit. (v. Széchenyi-tér) 6

TELEFON 471 TELEFON

Butorozott szobát keres intelligens fiatalember. — Cim: Gombos-nyomda — Minorita-utca.

Gyárak, kereskedők és termelők képviselőit vállalnám Erdély állandó beutazására. Elsőrangú referenciák. Cim a kiadóhivatalban. Válaszokat kiadóhivatal is továbbít

Balancmérleg hitelesítve 1249

kg	5	10
Lel	280.—	300.— 350.—

Páncéldulvlakat 1 dzl Lel

85	45	55	65	75	MM
80.—	96.—	120.—	160.—	200.—	

postán, franco utánvétellel **Stern vaskereskedésében** Oradea-Mare

Nicolea Jorja (Zöldia-utca) 10. szám

Ön Bántalmai vevőkört szeretne átvizésos, lejj. ajánl. bej. cög **SCHATTELES ÜGYNÖKSÉG — LUGOS** Vas-u. 10. Telef. 10 Képviseletek. — Bizomány

Az elpusztíthatatlan kacsuk cipósarok

HÁZELADÁS!

Jó helyen fekvő és jó karban lévő **MAGÁNHÁZ** szép nagy kerttel, melyben már 40 év óta jól menő éjjeli üzlet van, jutányos áron eladó **DRESSNANDT & TSA** Nagyszombat — Disznódi-utca 51 sz.

„Melissát” kérjen, ha finom cukorkát akar!

Üzletátalakítás miatt leszállított árban kaphatók mindennemű ékszerek, ezüstművek, zseb-, fal-, ingó- és asztali díszorák **Grünfeld Józsefnél, Wessolényi Miklós-utca 21. sz.**

KLEIN ÉS LAZAR

nemzetközi szállítási vállalat Arad, Str. Col. Pirici (Vörösmarty) 2. Rendszeres gyűjtő és vagonforgalom a külföld valamint belföld minden irányából és irányába **Kirendeltség a curtici határállomáson**

Deutsch Testvérek Cluj, Piata Unirii (v. Mátyás király-tér) 26. Nemzetközi szállítási vállalat. — Rendszeres gyűjtő- és vagonforgalom a külföld, valamint a belföld minden irányából és irányába. — Fuvardíjviszterítési és foltívizsgáló iroda.

Csak egy ut vezet az erdőhöz, egészséghez a páratlan hatáson **HIGIEA SOSBORSZESZ** Kapható mindenütt! Gyártja: „HIGIEA” Kosmetikai és Vegyszeti Gyár 1214 CLUJ — KOLOZSVAR

295 LEIÉRT 295 csak a volt Lakatos-áruházban **EISENSTÄDTER FÜLÖPNÉL** Str. Regina Maria (Deák Ferenc-utca) 13. szám alatt kaphat **gyermek sportkocsit, nyugvóágyat és gyermekszékét**

HÖLGYEK FIGYELMÉBE!

Vásznak, zephárek, kretonok, harisnyák legelőcsőbb beszerzési forrása **WEISZ ÉS MOLNÁR** női divat-, kötött- és rövidáru-üzletében Calea Regele Ferdinand (v. Wessolényi Miklós-utca) 7.

„ZEA” ELSŐ ROMÁN KRÉTAGYÁR R.-T.

STRADA PARIS 30 CLUJ TELEFON: 10-77

Gyárt mindennemű krétát ugymint: iskola, kavéházi, biliárd, erdészeti és szabó krétát

ISKOLAI KRÉTÁKBÓL ÁLLANDÓAN NAGY KÉSZLET RAKTÁRON ISKOLAI SZEZONRA AZONNAL SZÁLLITHATÓ!

Gyártmányaink a külföldieket felülmúlják és tetemesen olcsóbbak

Kereskedők figyelmébe!

Nagy küldemény friss és tartós **citrom érkezett**

Azokkivül szardellagyűrűk, szardíniák, mindenfajta gyarmatárak és déli gyümölcsök a

Katz és Bernát céghez, ahol a legolcsóbb napi áron lesz kiárúsítva Telefon 3-97 Telefon

Szeszgyárvezető,

kinek 20 évi gyakorlata van és a berlini tanfolyamot végezte, keres megfelelő állást; nagyobb gyárban vállalja gyári üzemek ki-javítását, a jó üzemet garantálja, óvadékkal rendelkezik, haszonrészesedés mellett is vállalná 2-3 gyárnak a vezetését vagy ellenőrzését

Cim: **VICTORIA BUTORÁRUHÁZ** Cluj—Kolozsvár, Calea Regele Ferdinand 40 szám

BLUMENFELD ÉS SIMON R.T. CLUJ

Bor, szeszmagykereskedés, likőr- és rumgyár

Ajánlja saját főzött szilva, sörpálinkáját és cognacját, kitűnő likőr- és rumkülönlegességeit, valamint finom uradalmi fajborait **Str. Julia Maniu (v. Szentegyház-u.) 22**

Tulhalmozott raktár redukálása következtében

mindennemű fűszer, gyarmat- és festék-árulnak árait — ugy nagyban, mint kicsinyben mélyen leszállította

a Kalmár Áruforgalmi R.-T. Cluj—Kolozsvár, Deák Ferenc-utca 42

Rész már 8-50-161 14 csészéig kapható

CUBORRA ÉS CSOROGÁDE RAKTÁR

LUSZTIG és NUSSBÄCHER Calea Regele Ferdinand No. 31

Szállítunk postán, utánvét mellett.

PANAMAKALAPOK TISZTÍTÁSÁT VASALÁSÁT — TAGÁLKALAPOK átvarrását, és diszítését olcsón vállalja **LEBOVITS FRIDA** Cal. Victorie 35. (v. Kossuth L.-u.)

Kész nyári ruhák, hölgyek és leánykák részére érkeztek **SIPOS JENŐ** céghez — Péter 17. szám, —

BREUER ÉS RÓNA

nemzetközi szállítási-és bizományi vállalat **ORADEA-MARE.** Interurb. telef. 5-55

Szállít bármely országból egész Románia területére vaggontételeket és darabárakat biztosítással.

Olcsó díjtételek. Külön árúbiztosítási osztály